

Zakboekje voor toezicht en handhaving

Een introductie voor milieuhandhaving

Toepasselijke regelgeving

- ▶ **Decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, titel XVI. Toezicht, handhaving en veiligheidsmaatregelen**
 - Milieuhandhavingsdecreet van 21 december 2007
- ▶ **Besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid**
 - Milieuhandhavingsbesluit

<https://navigator.emis.vito.be>

Toezichthouders water

▶ De waterbeheerders

- Beheerders bevaarbare
- Provincie en VMM (AOW) onbevaarbare
- Speciale gevallen:
 - × VMM (ARW)
 - × VMM (AIW)
 - × VMM (AOW, dienst grondwater en lokaal waterbeheer)

▶ Afdeling Handhaving: inspectie milieu

▶ Lokale toezichthouders

▶ Speciale gevallen

- ANB en VLM (Mestbank)

Toezichthouders water : de waterbeheerders

▶ Bevaarbare waterlopen

- personeelsleden van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken
- personeelsleden Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust
- personeelsleden van het agentschap De Vlaamse Waterweg

▶ Provinciale toezichthouders water

- × opleidingsvereisten

Toezichthouders water : de waterbeheerders (2)

► VMM

- personeelsleden van de afdeling, bevoegd voor operationeel waterbeheer
- personeelsleden van de afdeling, bevoegd voor de rapportering over water
- personeelsleden van de afdeling, bevoegd voor grondwater
- personeelsleden van de afdeling, bevoegd voor integraal waterbeleid

Toezichthouders water : toezichtopdrachten

= toezicht uitoefenen op de toepassing van de milieuvoorschriften

- ▶ **TZH bevaarbare, provinciale TZH, VMM TZH AOW**
→ Waterlopen/waterwegen, havens waarvoor men bevoegd is en aanhorigheden
- ▶ Art. 2 van de wet Oppervlaktewateren
- ▶ Art. 12, §1, Materialendecreet
- ▶ Afd. II van hfdst. III van titel I van het decreet Integraal Waterbeleid = art. 9 en 10 = oeverzones
- ▶ Art. 62 en 70 van het decreet Integraal Waterbeleid = toegang tot gronden voor metingen

Toezichthouders water : toezichtopdrachten

Speciale gevallen

▶ **VMM: ARW en AIW**

→ toepassing van de milieuvoorschriften, vermeld in of vastgesteld krachtens:

- × de wet Oppervlaktewateren
- × het decreet betreffende de omgevingsvergunning
- × Art. 62 en 70 van het decreet Integraal Waterbeleid

▶ **VMM: AOW, dienst grondwater en lokaal waterbeleid**

→ toepassing van de milieuvoorschriften, vermeld in of vastgesteld krachtens titel V, hoofdstuk VI, van het DABM, wat betreft de verplichtingen inzake de erkenning als boorbedrijf, en het gebruik van die erkenning.

Rechten en -plichten

▶ Plichten

- onafhankelijk en neutraal
- maken van hun toezichtrechten alleen gebruik voor zover dat redelijkerwijs nuttig wordt geacht voor de vervulling van hun toezichtopdrachten = **proportioneel en functioneel**

▶ Rechten:

- moeten hun taak naar behoren kunnen vervullen en krijgen daartoe de nodige middelen ter beschikking.
- Zij mogen geen nadeel ondervinden van de taak die zij als toezichthouder vervullen.

Toezichtrechten (1)

- ▶ recht op toegang
- ▶ recht op inzage en kopie van zakelijke gegevens
- ▶ recht van onderzoek van zaken, inclusief het monsternemings-, metings-, beproevings- en analyserecht
- ▶ recht van onderzoek van transportmiddelen
- ▶ recht op ondersteuning
- ▶ recht op het doen van vaststellingen door middel van audiovisuele middelen
- ▶ recht op bijstand van de politie
- ▶ stelt men inbreuk/misdrijf vast: identiteitscontrole vermoedelijke overtreder

Toezichtrechten (2)

▶ **Toegang**

▶ altijd, zonder voorafgaande verwittiging, elke plaats vrij betreden en het benodigde materiaal meenemen

▶ daarbij de interne en externe veiligheidsprocedures respecteren:

→ Medewerking exploitant is daarbij vereist, zoniet: milieumisdrijf waarvoor TZH PV kan opstellen

▶ NIET de bewoonde lokalen, TENZIJ:

→ voorafgaande en schriftelijke toestemming van de bewoner

→ voorafgaandelijk en schriftelijk gemachtigd door de rechter in de politierechtbank; toegang enkel tussen vijf uur 's morgens en eenentwintig uur 's avonds

Toezichtrechten (3)

▶ **Metingen, beproevingen, analyses**

→ Zelf of bijstand erkende deskundige – erkend labo

→ Volgens regels uit MHHB

× Correctheid resultaten

× Recht van verdediging

▶ **Bijstand**

→ Iedereen moet aan toezichthouders binnen de door hen gestelde termijn alle medewerking verlenen die zij redelijkerwijs kunnen vragen bij de uitoefening van hun toezichtrechten

× Vaak op basis van deskundigheid

× Soms extra handen nodig

Toezichtrechten (4)

▶ **Bijstand (2)**

→ Door politie

× Bij bedreigingen, verbaal of fysiek

× Om zaken of lokalen te openen als:

→ het volbrengen van de toezichtopdracht dat vereist en

→ de uitoefening van het toezichtrecht is niet mogelijk op een andere wijze; en

→ de persoon die het genot heeft van de zaken in kwestie geeft geen toestemming tot opening of gebruik.

× Bij gevaar voor openbare veiligheid en/of gevaar voor het publiek

Instrumenten

- ▶ Raadgeving
- ▶ Opmaken verslag van vaststelling of proces-verbaal
- ▶ Aanmaning
- ▶ Bestuurlijke maatregelen

Raadgevingen (art. 16.3.22 DABM)

Als toezichthouders vaststellen dat een milieu-inbreuk of een milieumisdrijf dreigt op te treden, kunnen zij alle raadgevingen geven die zij nuttig achten om dat te voorkomen.

- ▶ Milieu-inbreuk: lijsten bijlage Milieuhandhavingsbesluit
→ Gemarkeerd in fluogeel Milieunavigator
- ▶ **Milieumisdrijf**= alle andere miskenningen milieuregels
→ Lozingen, achterlaten afvalstoffen, zonder vergunning exploiteren,....
- ▶ **Raadgeving = zelf in te vullen**
→ Geen randvoorwaarden, tenzij beginselen behoorlijk bestuur
→ Mondeling? Zorg voor schriftelijke bevestiging

Opmaken VvV of PV

▶ Verslag van Vaststelling

- Voor milieu-inbreuken
- Modelverslag: MB 2 juni 2009 tot bepaling van de vorm van het verslag van vaststelling, overeenkomstig artikel 57 van het besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid
- Rechtstreeks naar beboetingsinstantie

▶ Proces-Verbaal

- Voor milieumisdrijven
- Model: MB 2 juni 2009
- Verplicht (art. 29 Wb SV)?
 - × Opportuniteitsoordeel toegestaan

Opmaken VvV of PV

► Proces-Verbaal (2)

→ **Bijzondere bewijswaarde** (art. 16.3.25 DABM)

- × Het proces-verbaal heeft bewijswaarde tot het tegendeel is bewezen.
- × Let op: als de vermoedelijke overtreder bekend is moet deze kopie van PV krijgen binnen **14 dagen** na het afsluiten van het PV
 - Afsluiten PV: kan dagen na plaatsbezoek zijn omdat je bvb wacht op analyseresultaten
 - Sanctie: verlies van bijzondere bewijswaarde
- Kopie PV kan bezorgd worden aan de relevante gewestelijke overheden die belast zijn met de handhaving van de betrokken milieuvoorschriften
 - × MOET afdeling HH inrichtingen klasse 1, 2 of 3
- Inlichten CBS: plaats, datum vaststelling, naam vermoede overtreder

Aanmaning (art. 16.3.27 DABM)

▶ Wat?

- Opdragen om de nodige maatregelen te nemen om:
 - × de inbreuk of het misdrijf te beëindigen
 - × de gevolgen ervan geheel of gedeeltelijk ongedaan te maken
 - × herhaling te voorkomen

▶ Hoe?

- TZH stelt een milieu-inbreuk of een milieumisdrijf vast
 - VvV of PV hoeft niet, afwegen wat kansen zijn dat men de aanmaning naleeft
- Vormvrij, schriftelijke bevestiging mondelingen aanmaning aangewezen
- Formuleer maatregel(en) helder, voorzie een realistische timing

▶ Niet naleven aanmaning is geen milieumisdrijf

Bestuurlijke maatregelen (1)

▶ Algemeen:

- fase toezicht wordt verlaten, fase bestuurlijke handhaving begint
- TZH behouden hun toezichtrechten
- op te leggen voor feiten die in strijd zijn met wettelijke voorschriften die voor de feiten van kracht werden en op moment vaststelling nog van kracht zijn...
- **proportionaliteit**: geen kennelijke wanverhouding tussen de feiten die eraan ten grondslag liggen, en de maatregelen die op grond van die feiten worden opgelegd
- opleggen aan degene die inbreuk of misdrijf pleegt en/of degene die daartoe opdracht gaf
- **Verjaring**:
 - × 5j na vaststelling – 20j na plegen inbreuk of misdrijf
 - × Schorsing gedurende uitvoeringstermijn bestuurlijke maatregel, beroepsprocedure en beroep RvS

Bestuurlijke maatregelen (2)

► Wie?

→ Toezichhouders

→ Gouverneur:

× art. 2 van de wet Oppervlaktewateren

× art. 12, §1, van het Materialendecreet

× vergunningsplichtige inrichting heeft geen
omgevingsvergunning

× klasse 2 of 3 geëxploiteerd in strijd met milieuvorwaarden

→ burgemeester

× art. 2, of regeling grachten algemeen belang wet
Oppervlaktewateren

× art. 12, §1, van het Materialendecreet

× vergunningsplichtige inrichting heeft geen
omgevingsvergunning

× klasse 2 of 3 geëxploiteerd in strijd met milieuvorwaarden

× art.62 Bodemdecreet (correct saneren)

Bestuurlijke maatregelen (3)

▶ Wie? (2)

→ “hoog toezicht”

als burgemeester, gouverneur of niet-gewestelijke TZH geen of geen afdoende bestuurlijke maatregelen opleggen, kunnen de bevoegde gewestelijke toezichthouders bestuurlijke maatregelen opleggen.

▶ Aan wie?

→ degene die milieu-inbreuk of milieumisdrijf heeft gepleegd

→ diegene die opdracht heeft gegeven om handelingen te stellen die een milieu-inbreuk of milieumisdrijf uitmaken

Bestuurlijke maatregelen (4)

▶ Wat? (art. 16.4.7 DABM)

- bevel om **maatregelen** te nemen om de milieu-inbreuk of het milieumisdrijf te beëindigen, de gevolgen ervan geheel of gedeeltelijk ongedaan te maken of herhaling ervan te voorkomen;
- bevel om activiteiten, werkzaamheden of het gebruik van zaken te **beëindigen**
- feitelijke handeling van **TZH op kosten betrokkene** om de milieu-inbreuk of het milieumisdrijf te beëindigen, de gevolgen ervan geheel of gedeeltelijk ongedaan te maken of herhaling ervan te voorkomen
- een combinatie van dit alles

Bestuurlijke maatregelen (5)

▶ Wat (2)

→ Voorbeelden in DABM:

- × Staking van activiteit
- × verzegeling van gebouwen, installaties, machines, toestellen, transportmiddelen, containers, terreinen en alles wat zich daarin of daarop bevindt
- × volledige of gedeeltelijke sluiting van een inrichting

→ Voor de uitvoering van die maatregelen mogen TZH en de personen die ze hebben aangewezen, elke plaats vrij betreden en het benodigde materiaal meenemen.

× bewoonde lokalen?

- voorafgaande en schriftelijke toestemming gekregen van de bewoner
- voorafgaandelijk en schriftelijk gemachtigd door de rechter in de politierechtbank (toegang tussen 5u 's morgens en 21's avonds)

Bestuurlijke maatregelen (6)

▶ Timing (art. 16.4.8bis DABM)

- Binnen vijf jaar nadat verslag van vaststelling of procesverbaal door een toezichthouder is afgesloten
 - × Schorsing termijn gedurende tijd gegeven om een bestuurlijke maatregel uit te voeren, gedurende behandeling beroep bij minister, gedurende procedure Raad van State
- Binnen twintig jaar na plegen milieu-inbreuk of milieumisdrijf
 - × Niet alle inbreuken of misdrijven worden snel ontdekt....

▶ Hoe?

- Mondeling met schriftelijke bevestiging binnen 5 werkdagen
- Schriftelijk
- Horen persoon aan wie je maatregel wil opleggen

Bestuurlijke maatregelen (7)

▶ Hoe? (2)

→ Neem einddatum op voor uitvoering

× Redelijke termijn

× Toezicht na verstrijken termijn

→ Niet OK= misdrijf

→ Nieuwe opleggen: oude opheffen

→ Of ambtshalve uitvoeren

× Zonder termijn: zo snel mogelijk uit te voeren (timing moeilijker te handhaven)

→ Motiveren:

× Waarom bestuurlijke maatregel opleggen?

× Waarom net de gekozen maatregel(en) opleggen?

× Waarom voor bepaalde timing gekozen?

Bestuurlijke maatregelen (8)

▶ Hoe? (2)

→ Verplichte inhoud:

- × vermelding van de geschonden milieuvoorschriften
- × overzicht van de vaststellingen
- × omschrijving van de opgelegde bestuurlijke maatregelen en de uitvoeringstermijn ervan
- × Beroepsmogelijkheid en beroepsprocedure

→ Beveiligde zending:

- × aangetekende brief
- × afgifte tegen ontvangstbewijs
- × andere vormen in BVR vastgelegd

Bestuurlijke maatregelen en dwangsommen (1)

= som geld eisen bij niet tijdig uitvoeren bestuurlijke maatregel:

- per tijdseenheid: vb per dag of week vertraging in uitvoering
- per schending: vb per keer dat je vaststelt dat er nog afval ligt
- per onderscheiden opgelegde maatregel

▶ Door toezichthouder

- **Medeondertekening** door afdelingshoofd, door provinciegouverneur of gemachtigde, door burgemeester of gemachtigde (gemeentelijke tzh) of door het orgaan dat bevoegd is voor de aanwijzing van de lokale toezichthouder

▶ Max. totaal van dwangsommen voor eenzelfde schending:

- Gewestelijk TZH: 1.000.000 €
- Lokale TZH: 100.000 €

Bestuurlijke maatregelen en dwangsommen (2)

▶ Verwerken in opleggen bestuurlijke maatregel

▶ Hoogte:

→ Voldoende afschrikwekkend zonder overdreven te zijn

→ Studie Vlaamse Overheid website VHRM beveiligd gedeelte

× Studiedag VHRM 27/11/2018 inzet instrumenten suggestie opmaak draaiboek

▶ Beroep bij minister mogelijk

▶ Innen en invorderen (art. 16.5.1.-16.5.4 DABM)

→ Voor gewestelijke TZH gebeurt dat via departement (geld in Minafonds)

→ Voor gemeentelijke toezichthouder, een intergemeentelijke toezichthouder, een toezichthouder van een politiezone, de burgemeester of zijn plaatsvervanger: de gemeente

→ Voor provinciale toezichthouder, de gouverneur of zijn plaatsvervanger: provincie

Veiligheidsmaatregelen

▶ Wat?

- Bij aanzienlijk risico voor mens of milieu
- Wegnemen, stabiliseren risico is doel
- Zie wat kan opgelegd worden bij bestuurlijke maatregelen

▶ **Veiligheidsmaatregelen kunnen niet worden opgeheven als het risico in kwestie niet is uitgeschakeld, ingeperkt tot een aanvaardbaar niveau of gestabiliseerd**

- Ambtshalve uitvoering kan nodig zijn

▶ Wie?

- Toezichhouders
- Gouverneur
- burgemeester of zijn plaatsvervanger

Veiligheidsmaatregelen (2)

▶ Hoe?

→ Schriftelijk

× ogenblikkelijk optreden vereist: ook mondeling worden genomen (als er niemand is: aanplakken) met schriftelijke bevestiging binnen 5 werkdagen

→ Kennisgeving beveiligde zending

→ Te vermelden

× omschrijving van het aanzienlijke risico

× omschrijving van de veiligheidsmaatregelen en eventuele uitvoeringstermijn.

▶ Geen beroep bij minister

→ Verzoekschrift Raad van State

